

Жванія О.І.

викладач спеціальних дисциплін

*ВСП «Козелецький фаховий коледж ветеринарної медицини
Білоцерківського національного аграрного університету», Україна*

ГУМАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ – ОСНОВА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА

Для подолання протиріч між темпами суспільного та індивідуального соціально-культурного розвитку сучасні навчальні заклади потребують створення, освоєння та впровадження виховних технологій та інновацій, спрямованих на орієнтацію особистості до зростаючих змін у суспільстві, готовності до майбутнього життя шляхом самореалізації, саморозвитку її здібностей, творчості та соціалізації в цілому. Нині духовно-моральний стан суспільства вимагає розробки принципово нових підходів до виховання підростаючого покоління і критеріїв оцінки організації і змісту виховної діяльності.

Гуманізація педагогічного процесу має на меті формування особистості, максимальний розвиток її здібностей та обдарованості, усвідомлення загальнолюдських цінностей, гармонізацію стосунків людини і навколишнього середовища. Вихідним принципом гуманізації системи освіти є свобода вибору особистості, позаяк свобода є одним із найцінніших прав людини і загальнолюдською моральною цінністю. Разом з тим свобода невіддільна від права на вибір. Свобода вибору має лежати в основі освітнього процесу в Україні, саме свобода вибору є однією з визначальних умов, керівним принципом гуманізації освіти[1].

У формуванні означених важливих якостей, розвитку соціальної компетентності, вихованні особистості громадянина сучасної демократичної держави важливе місце займає середовище – все те, що оточує дитину від народження до кінця життя, починаючи з сім'ї, шкільного оточення і завершуючи середовищем соціальним, в якому вона народжується і яке створює умови для її розвитку і виховання.

І тому коледж має стати середовищем, де відбувається становлення духовної зрілої, вільної особистості, спроможної захищати загальнолюдські цінності. В основі навчально-виховного процесу має бути гуманістичний принцип навчання, виховання та міжособистісних стосунків викладача і студента.

Гуманізація - впровадження у взаємодію людей принципів гуманізму, формування і розвиток у стосунках між людьми гуманістичних почуттів, намагання робити добро й піклуватися про благо людей. В основі гуманізації лежить істина, за якою людина - вища незаперечна цінність, альфа і омега суспільного прогресу, його умова, сенс, рушійна сила і, певно, результат. [3].

Метою гуманістичної освіти, є не навчання, виховання та формування особистості як такої, а допомога, підтримка, захист особистості, розвиток людини в людині, становлення самобутньої особистості, здатної до самореалізації, самовиховання, саморозвитку.

Гуманізація навчального процесу - це його олюднення, забезпечення з боку тих, хто виховує, любові до студентів, поваги до їхньої гідності. При цьому слід враховувати стан здоров'я, вік, потреби, інтереси, рівень розвитку, стать індивідуальність, створювати умови для різнобічного і повноцінного розвитку.

Сучасний коледж має стати середовищем, де відбувається становлення духовно зрілої, вільної особистості, спроможної захищати загальнолюдські цінності, творити цілісний гуманний світ.

- В основі навчально-виховного процесу має бути особистісно - зорієнтований, гуманістичний принцип навчання, виховання та міжособистісних стосунків викладачів і студентів.

- Педагогічна діяльність викладача спрямована, в першу чергу, на студента, формування та розвиток у стосунках між викладачем та студентами гуманістичних засад: любові до людини, глибокої поваги до людської гідності, позитивного сприйняття індивідуальних особливостей іншої людини, визнання її прав і свобод, бажання співчувати та допомагати іншим.

- Гуманістичні взаємовідносини у коледжі мають прийти на зміну авторитарним, маніпулятивним [5].

Для того щоб здійснювати гуманізацію навчально-виховного процесу в коледжі, бажано керуватися рядом принципів, які покладені в основу гуманістичних концепцій виховання. Назвемо їх.

Принцип рівності. За цим принципом в системі взаємовідносин «Викладач-студент» викладачеві потрібно змінити своє відношення до студента. Позиція викладача по відношенню до студента, яку можна визначити прийменником «над» або так звана позиція «п'єдестал», яка характерна для авторитарного стилю, має змінитися на позицію, яку можна визначити прийменником «разом зі студентом». За таких умов викладач і студент будуть виступати як рівноправні учасники навчального процесу.

Принцип діалогу. Активність діалогічного спілкування за гуманістичного підходу має забезпечуватися у двохсторонньому напрямку: не лише викладач ставити запитання, а студентам відповідати, а й заохочувати студентів ставити запитання, висловлювати свої пропозиції, вносити власні ідеї, тобто активно включатися в діалог.

Принцип співробітництва. За цим принципом викладач має організувати роботу зі студентами таким чином, щоб студенти в роботу на занятті як його партнери. Ефективний спосіб співробітництва на занятті – створення певних ситуацій.

По-справжньому повноцінно гуманізація освіти буде виявлятися лише в тому випадку, якщо поряд із наявністю відповідного світогляду й стилю спілкування зі студентами викладач буде мати конкретні прийоми навчання, що розкривають щирі турботи викладача про успіхи студентів у навчанні. Якщо виходити з аналізу принципів навчання, то стає очевидним, що деякі з них безпосередньо переслідують цілі гуманістичного характеру.

До таких принципів можна віднести такі: **принцип індивідуального підходу в навчанні, принцип доступності, принцип позитивного емоційного фону навчання.**

Найбільш повно реалізується гуманістичний характер навчання при індивідуальному підході до студентів. Один зі шляхів гуманізації полягає в адаптивних системах навчання. Надійним помічником викладача у справі гуманізації навчання через підвищення його доступності є актуалізація опорних знань перед засвоєнням, а також діагностика правильності засвоєння й розуміння.

Актуалізувати опорні знання – значить оживити, відновити в пам'яті раніше вивчені факти-зведення і поняття, що будуть потрібні для оволодіння новим матеріалом. Тільки в цьому випадку нова інформація «ввійде в зчеплення» із системою наявних знань. Розрізняють пасивну й активну актуалізацію. Пасивна полягає в тому, що викладач сам нагадує студентам раніше вивчене, котре буде потрібне для оволодіння новим матеріалом. При активній же актуалізації студенти одержують завдання, виконуючи які, самі відновлюють (пригадують) опорні знання. Не слід забувати педагогу і про таку гуманістичну функцію, як надання студентові впевненості у власні сили.

Основа впевненості людини в успішності діяльності становить, головним чином, позитивний досвід попередньої аналогічної діяльності. Тому, мобілізуючи студентів на виконання навчально-пізнавальних дій, викладачу варто зміцнити їхні своєрідні «тилові

позиції» шляхом видачі спрощених завдань індивідуального характеру. У створенні ситуацій успіху важливе значення має оперативний зворотний зв'язок, тобто та інформація, що отримує людина щодо успішності окремих етапів своєї діяльності. Канали одержання такої інформації у процесі навчання дуже різноманітні.

Гуманізація характеризує процес викладання, орієнтований на повагу до людської гідності студента, активізацію його навчальної діяльності як суб'єкта навчання. Гуманізація містить у собі мобілізацію таких ресурсів студентів, як воля, прагнення, знання й уміння у досягненні поставлених цілей.

Гуманний викладач вірить в можливість студента, підтримує його зусилля в складних ситуаціях, виражає впевненість в досягненні позитивного результату. Тільки так – з вірою в студента і з підтримкою його зусиль – можна «олюднити», вмотивувати стосунки в навчально-виховному процесі, адже «навчання – не механічна передача вчителем знань учневі, а складні моральні відносини» (В.О. Сухомлинський) [4].

При гуманізації педагогічного спілкування змінюються пріоритети в особистісних вчинках студентів. Викладач спрямовує свої зусилля на підтримку, зміцнення і розвиток всього того позитивного, доброго, розумного, що є в кожного студента, а не на боротьбу з поганим, негативним.....

Отже, гуманізація навчального спілкування, домінування діалогу, стимулювання внутрішньої активності студентів, ситуації вільного вибору, природність і щирість педагогічних слів і жестів є обов'язковими умовами повноцінного навчання, виховання і розвитку кожного студента [5].

Можна констатувати, що процеси гуманізації освіти масштабні та складні, це процеси морально-психологічної перебудови людини, внутрішньої переорієнтації системи духовних цінностей, усвідомлення власної гідності й цінності іншої людини, формування почуттів відповідальності та причетності до минулого, сучасного і майбутнього. Саме реалізація основних положень гуманізації освіти, що ґрунтується на суб'єкт – суб'єктних відносинах між учасниками освітньо-виховного процесу, забезпечує розвиток особистості дитини, як носія загальнолюдських цінностей, творця майбутнього суспільства та є запорукою вивіщення якості, авторитетності й конкурентоспроможності національної освіти.

Список використаних джерел:

1. Фіцула М.М. (2009). Педагогіка. 560с.
2. Кузьмінський А.І. & Омеляненко В.В. (2003). Педагогіка. 418 с.
3. Бусел В.Т. (2007). Великий тлумачний словник української мови. 1736 с.
4. Сухомлинський В.А. Вибр. твори в 5т.(1977). Т 5. 639 с.
5. Гончаренко С., Мальований Ю. (2001). Гуманізація і гуманітаризація освіти.